

EUROOPA INIMÕIGUSTE KOHUS

TEINE OSAKOND

KOHTUOTSUS

Kaebus nr 40631/14
AUSAD VALIMISED MTÜ
vs. Eesti

Euroopa Inimõiguste Kohus (teine osakond), olles 27. septembril 2016 kokku tulnud komiteena, kuhu kuuluvad

esimees Paul Lemmens,
kohtunikud Ksenija Turković,
Jon Fridrik Kjølbro

ja *osakonna sekretäri asetäitja* Hasan Bakırcı,
võttes arvesse 22. mail 2014 esitatud eespool nimetatud kaebust,
võttes arvesse vastustajariigi esitatud seisukohti ja nendele vastuseks esitatud kaebaja seisukohti,
olles pidanud nõu, tegi järgmise otsuse.

ASJAOLUD

1. Kaebaja Ausad Valimised MTÜ on Eestis registreeritud mittetulundusühing, kelle volitatud esindaja on juhatuse liige S. Kotka. EIK-is esindab kaebajat Tallinnas tegutsev advokaat K.-K. Sepper.

2. Eesti Vabariiki (edaspidi: riik) esindas M. Kuurberg Välisministeeriumist.

A. Kaebaja plakatikampaania ja sellele järgnenud väärteomenetlus

3. Ajavahemikus 18. märtsist 2013 kuni 7. aprillini 2013 korraldas kaebaja Tallinnas Eestis väliplakatite kampaania. Kaebaja tellis plakatite ülespaneku reklaamtulpadele 68 kohas üle linna.

4. Plakatite ülaosal oli punasel taustal stiliseeritud pilt inimese peast musta viltkaabu ja tumedate prillidega. Keskel oli mustal taustal valgete tähtedega loosung. Plakatil oli kirjas kas „Nad võivad anda su hääle, kellele tahavad!” või „Nad võivad su hääle kustutada!”. Plakati allosas oli punasel taustal mustade tähtedega loosung „Iga e-hääle võib olla oht Eesti iseseisvusele”. Selle all oli väiksemas kirjas trükitud kaebaja nimi.

5. 3. juuni 2013. aasta otsusega määras Tarbijakaitseamet kaebajale reklaamiseaduse alusel 1600 euro suuruse rahatrahvi väärteo eest. Tarbijakaitseamet leidis, et kaebaja reklaamil olnud avaldused halvustasid elektroonilist hääletamist ja valimistel osalemist elektroonilise hääletamise kaudu. Sellest tulenevalt rikkus kaebaja reklaam nõuet, et reklaam ei tohi alavääristada õiguskuulekat käitumist. Lisaks leidis Tarbijakaitseamet, et reklaamil olnud avaldused halvustasid vähemalt kaudselt elektroonilist hääletamist kui tegevust. Seega rikkus reklaam nõuet, et reklaam ei tohi otseselt ega kaudselt alavääristada või muul viisil halvustada muu hulgas tegevust.

6. 18. juunil 2013 vaidlustas kaebaja Tarbijakaitseameti otsuse Harju Maakohtus.

7. Maakohus tegi otsuse 1. oktoobril 2013. Maakohus jättis Tarbijakaitseameti otsuse sisuliselt jõusse, kuid vähendas rahatrahvi 800 eurole.

8. 31. oktoobril 2013 vaidlustas kaebaja selle otsuse Riigikohtus. 8. jaanuaril 2014 otsustas Riigikohus kassatsioonkaebust menetlusse mitte võtta.

B. EIK-is toimunud sõbraliku kokkuleppe läbirääkimiste avaldamine meedias

9. 19. jaanuari 2016. aasta kirjaga anti kaebajale teada EIK-i otsusest teavitada kohtuasjast riiki. Koos selle kirjaga saadeti kaebajale teatis menetluse kohta pärast kaebuse edastamist ja EIKi kantselei koostatud sõbraliku kokkuleppe teated, mille eesmärk on tagada asja kohtuväline lahendamine. Teatise punkt 5 sisaldas ranget konfidentsiaalsusnõuet seoses sõbraliku kokkuleppe läbirääkimistega.

10. 27. jaanuaril 2016 saatis kaebaja juhatuse liige pressiteate pealkirjaga „Euroopa Inimõiguste Kohus andis Ausad Valimised MTÜ-le võidu Eesti riigi üle” e-kirja teel 73 adressaadile. Need hõlmasid eesti- ja venekeelseid paber- ja elektroonilisi väljaandeid, samuti Eestis tegutsevaid riiklikke ja eratelekanaleid. Muu hulgas seisis pressiteates, et Euroopa Inimõiguste Kohus otsustas Ausad Valimised MTÜ kaebuse menetlusse võtta ja tegi pooltele ettepaneku sõlmida kokkulepe, mille järgi maksaks riik MTÜ-le 9000 eurot.

11. Kaebajalt saadud sellekohast informatsiooni sisaldav uudis avaldati 27. jaanuaril 2016 Baltikumi suurima uudisteagentuuri BNS-i ja ajalehe Äripäev kodulehel ning 29. jaanuaril 2016 ajalehe Virumaa Teataja kodulehel. Pärast uudise avaldamist küsiti kommentaari ka Välisministeeriumilt (edaspidi ka: ministeerium). Välisministeerium selgitas, et tegemist on poolelioleva kohtuasjaga, mille materjalid saatis EIK riigile alles 19. jaanuaril 2016, mistõttu ei ole ministeerium seisukohta veel kujundanud. Lisaks selgitas Välisministeerium, et sõbraliku kokkuleppe menetlus on konfidentsiaalne, mis tähendab, et ei riik ega kaebaja tohi

avaldata kokkuleppemenetlusega seotud asjaolusid ega seisukohti. Ministeeriumi kommentaarid avaldasid BNS, Äripäev ja uudisteportaal Delfi.

12. Samal päeval avaldas kaebaja uudise muudetud kujul Tallinna munitsipaalajalehe uudisteportaalil. See artikkel sisaldas ministeeriumi kommentaari. Kaebaja juhatuse liige avaldas taas, et „see tähendab Ausad Valimised MTÜ võitu Eesti riigi üle”. Järgmisel päeval avaldas sama uudisteportaal teise artikli, kuid see ei sisaldanud riigi kommentaari. Artiklis märgiti, et kaebaja juhatuse liige S. Kotka oli Tallinna TV uudisteprogrammis öelnud, et Euroopa Inimõiguste Kohus tuvastas inimõiguste konventsiooni rikkumise ja leidis, et Eesti riik peaks selle hüvitamiseks maksma 9000 eurot.

13. 3. veebruaril 2016 avaldas ajaleht Kesknädal uudise pealkirjaga „Ausad Valimised MTÜ sai Euroopa Inimõiguste Kohtus võidu Eesti riigi üle”. Artiklis väitis kaebaja juhatuse liige, et Euroopa Inimõiguste Kohus tuvastas, et konventsiooni on rikutud sõnavabaduse osas, ja EIK tegi MTÜ-le Ausad Valimised ja Eesti riigile ettepaneku, et riik maksab 9000 eurot hüvitisena. Juhatuse liige avaldas ühtlasi, et see on selge võit Eesti riigi üle. Tema sõnul oli ministeeriumi kommentaar – mida artiklis ei esitatud – halvustav ja peegeldas riigi esindajate valulist reaktsiooni.

KAEBUS

14. Kaebaja kaebas, et riigi ametivõimude otsus, millega tunnistati kaebaja reklaaminõuete rikkumises süüdi ja millega määrati kaebajale rahatrahv, rikkus konventsiooni artiklis 10 sätestatud sõnavabadust.

ÕIGUSKÜSIMUSED

15. Riik juhtis tähelepanu sellele, et kaebaja oli avaldanud sõbraliku kokkuleppe menetluse üksikasju kodumaisele meediale ja väitnud, et EIK andis kaebajale võidu Eesti riigi üle (vt punkte 10–13 eespool). Riigi sõnul kuritarvitas kaebaja oma tegevusega kaebeõigust ja ta palus EIK-il jätta kaebus läbi vaatamata.

16. Kaebaja ei esitanud ühtegi konkreetset vastust seoses riigi vastuväitega kaebuse vastuvõetavusele.

17. EIK märgib, et konventsiooni artikli 39 lõike 2 järgi on sõbraliku kokkuleppe menetlus konfidentsiaalne. Seda reeglit korratakse kohtureeglite 62. reegli 2. lõikes.

18. Sõbraliku kokkuleppe läbirääkimiste konfidentsiaalsuse reegel on absoluutne ega võimalda individuaalset hinnangut selle kohta, kui suures ulatuses on üksikasju avaldatud (*Abbasov jt vs. Aserbaidžaan* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 36609/08, p 28, 28. mai 2013, ja *Gorgadze vs. Gruusia* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 57990/10, p 18, 2. september 2014, ja selles viidatud kohtupraktika). Teatud asjaoludel võib konfidentsiaalsusreegli rikkumine õigustada järeltõttu, et kaebus on kaebeõiguse kuritarvituse tõttu vastuvõetamatu (vt *Miroļubovs jt vs. Läti*, nr 798/05, p 66, 15. september 2009; *Benjocki jt vs. Serbia* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr-d 5958/07, 6561/07, 8093/07 ja 9162/07, 15. detsember 2009; ning eespool viidatud *Abbasov jt* (otsus vastuvõetavuse kohta), p 29). Selle reegli tahtlik rikkumine on menetluse kuritarvitamine.

EIK siiski märgib, et poole otsene vastutus konfidentsiaalse teabe avaldamise eest peab olema selgelt kindlaks tehtud; ei piisa pelgast kahtlusest, et tunnistada kaebus vastuvõetamatuks kaebeõiguse kuritarvituse tõttu konventsiooni artikli 35 alusel (vt eespool viidatud *Miroļubovs jt*, p 66; *Barreau jt vs. Prantsusmaa* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 24697/09, 13. detsember 2011; *Mandil vs. Prantsusmaa* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 67037/09, 13. detsember 2011; ja *Deceuninck vs. Prantsusmaa* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 67037/09, 13. detsember 2011).

19. EIK kordab veel, et konventsiooni artikli 39 lõige 2 ja 62. reegli 2. lõige keelavad pooltel avaldamast teavet sõbraliku kokkuleppe läbirääkimiste kohta meedia vahendusel või kirja teel, mida tõenäoliselt loeb märkimisväärne arv inimesi, või muul viisil (vt eespool viidatud *Miroļubovs jt*, p 68; eespool viidatud *Barreau jt* (otsus vastuvõetavuse kohta); eespool viidatud *Mandil* (otsus vastuvõetavuse kohta); eespool viidatud *Deceuninck* (otsus vastuvõetavuse kohta); eespool viidatud *Abbasov jt* (otsus vastuvõetavuse kohta), p 30; ja *Tsonev vs. Bulgaaria* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 44885/10, p 26, 8. detsember 2015). EIK on mitmel korral jätnud kaebuse kuritarvitamise alusel läbi vaatamata, kui kaebaja või tema esindaja on tahtlikult avaldanud üldsusele teavet sõbraliku kokkuleppe läbirääkimiste kohta (vt muu hulgas eespool viidatud *Benjocki* (otsus vastuvõetavuse kohta); eespool viidatud *Barreau jt* (otsus vastuvõetavuse kohta); eespool viidatud *Abbasov jt* (otsus vastuvõetavuse kohta); *Baucal-Dorđević ja Dorđević vs. Serbia* (otsus vastuvõetavuse kohta), nr 38540/07, 2. juuli 2013; eespool viidatud *Gorgadze* (otsus vastuvõetavuse kohta); ja eespool viidatud *Tsonev* (otsus vastuvõetavuse kohta)).

20. Kõnealuse kaebuse juurde tulles märgib EIK esiteks, et kaebaja avaldas meediale EIKi kantselei tehtud sõbraliku kokkuleppe ja hüvitise ettepaneku ning arutas seda teemat meedias (vt punkte 10–13 eespool). Teiseks oli EIK-i 19. jaanuari 2016. aasta kirjaga saadetud teatises selgelt kirjas, et sõbraliku kokkuleppe läbirääkimised on rangelt konfidentsiaalsed (vt punkti 9 eespool). Kolmandaks pidi kaebaja seega sellest nõudest teadlik olema ja seda täitma. Sellest hoolimata ta seda ei teinud, ja seda isegi siis, kui ametivõimud juhtisid kaebaja tähelepanu sellele asjaolule (vt punkte 11–13 eespool). Neljandaks ei ole kaebaja konfidentsiaalsusnõude täitmata jätmist millegagi õigustanud. Sellest tulenevalt on ta tahtlikult rikkunud reeglit, mille järgi on sõbraliku kokkuleppe läbirääkimised konfidentsiaalsed.

21. EIK leiab oma järjepideva kohtupraktika valguses (vt punkti 19 eespool), et kaebaja kuritarvitas oma tegevusega kaebeõigust.

22. Seetõttu peab EIK kohaseks jätta kaebus läbi vaatamata ja tunnistada see vastuvõetamatuks konventsiooni artikli 35 lõike 3 punkti a ja lõike 4 alusel.

Sellest lähtudes EIK ühehäälselt

tunnistab kaebuse vastuvõetamatuks.

Koostatud inglise keeles ja tehtud teatavaks kirjalikult 20. oktoobril 2016.